

Warszawa, 22 stycznia 2024 r.

**List otwarty organizacji obywatelskich
do Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
Pana Donalda Tuska
w sprawie podjęcia działań
zmierzających do rozdziału kościoła od państwa**

Szanowny Panie Premierze!

Zwracamy się do Pana jako Premiera Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z apelem o nadanie priorytetowej rangi wielkiemu wyzwaniu, jakim jest dziś rozdział kościoła od państwa, który leży w interesie zarówno władzy publicznej, obywateli i obywateli, jak i wszystkich wspólnot religijnych w naszym kraju.

Żywimy nadzieję, że 8 lat ścisłego sojuszu obozu rządzącego z Kościołem katolickim, postępującej klerykalizacji życia publicznego skutkującej nieludzkim traktowaniem kobiet, nagonką na osoby LGBT+, korupcją partyjno-klerykalną i bezkarnością przestępców w sutannach, przekonało nie tylko wyborczynie i wyborców, ale także polityczki i polityków tworzących prodemokratyczną koalicję, że nadszedł czas na realny rozdział kościoła od państwa.

Dziś rozdział ten jest wyłącznie deklaracyjny i pozorny, a koszty tej sytuacji ponoszą ludzie – kobiety umierające na oddziałach położniczych, dzieci dyskryminowane w szkołach z powodu bezwyznaniowości lub nieuczęszczania na lekcje religii, niewierzący lub należący do mniejszości wyznaniowych pracownicy służb publicznych delegowani do obiektów sakralnych na uroczystości państwowe, osoby niepełne, które chciałyby zostać rodzicami, pary jedнопłciowe, którym odmawia się prawa do formalizacji związku, rodzicielstwa, dziedziczenia czy nawet odwiedzin w szpitalu, nastolatki zachodzące w ciężę z powodu braku edukacji seksualnej, dzieci i młodzież LGBT+ popełniające samobójstwa. Klerykalizacja prawa i życia publicznego szkodzi, konfliktuje, niszczy i zabija.

Jako organizacje obywatelskie, które w obliczu bezprecedensowych ataków zblatowanej z kościołem antydemokratycznej władzy stanęły i trwały przez cały okres jej rządów w obronie praworządności i praw człowieka, zwracamy się do Pana z oczekiwaniem pilnego wdrożenia działań zmierzających do unormowania relacji państwo - kościół. Wszystkie regulacje prawne powstałe z motywacji religijnej, prowadzące do dyskryminacji, korupcji, godzące w prawa człowieka i stojące w sprzeczności interesem publicznym, muszą zostać jak najszybciej zniesione. Rozdział kościoła od państwa musi stać się rzeczywisty, klarowny i niepodważalny.

Chcemy podkreślić, że w naszym przekonaniu rozdział taki jest korzystny również dla wspólnot wiernych wszystkich funkcjonujących w Rzeczypospolitej kościołów i związków wyznaniowych, których wiarygodność i autentyczność w konstytucyjnym współdziałaniu dla dobra człowieka i dobra wspólnego jest obecnie osłabiana przez upolitycznienie i uwikłanie w niejasne relacje finansowe z władzą publiczną.

Pełnia praw kobiet i osób LGBT+, wolna od indoktrynacji szkoła szanująca każdego ucznia i uczennicę bez względu na światopogląd, opieka medyczna oparta wyłącznie o wiedzę naukową, wolność słowa, swoboda nauki i badań naukowych, bezstronność wyznaniowa i światopoglądowa instytucji i organów publicznych, transparentność finansowa kościoła i zaprzestanie finansowania go ze środków publicznych – to dziś oczekiwania większości Polek i Polaków, które potwierdza wiele badań społecznych. Mamy świadomość, że do realizacji tych oczekiwań potrzebne jest wiele nowelizacji ustaw, zwierzchnych podpisem Prezydenta, co oznacza, że przyjdzie nam jeszcze zaczekać. Nie zwalnia to jednak koalicji rządzącej z obowiązku podjęcia prac nad rozwiązaniami adresującymi te kwestie, ponieważ ich wprowadzenie możliwe będzie prawdopodobnie już za półtora roku.

Pragniemy zauważyć, że wiele niezbędnych zmian możliwych jest do wdrożenia już dziś, na poziomie rządu – drogą rozporządzeń, decyzji administracyjnych lub poleceń służbowych. Wychodząc naprzeciw temu wyzwaniu, przedstawiamy poniżej rekomendowane przez nas działania:

1. Na rzecz szkoły wolnej od dyskryminacji i neutralnej światopoglądowo:

- Przesunięcie religii poza blok zajęć obowiązkowych, na pierwsze lub ostatnie godziny lekcyjne
- Zmniejszenie wymiaru godzin religii do jednej godziny tygodniowo
- Usunięcie oceny z religii ze świadectwa
- Uniemożliwienie wliczania oceny z religii do średniej ocen
- Wdrożenie przez Ministra Edukacji Narodowej i kuratorów oświaty planu nadzoru pedagogicznego nad lekcjami religii (na podstawie par. 11 ust. 2 Rozporządzenia ws. warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach) w placówkach oświaty w zakresie metodyki i zgodności z programem
- Wprowadzenie do szkół i przedszkoli adekwatnej do wieku dziecka edukacji równościowej i antydyskryminacyjnej, obejmującej wiedzę o religiach i kulturach
- Skuteczne zobowiązanie dyrekcji szkół publicznych do zachowania bezstronności światopoglądowej, przeciwdziałania dyskryminacji oraz wolności szkoły w zakresie współpracy z trzecim sektorem
- Skuteczne zobowiązanie dyrekcji szkół do respektowania prawa do rezygnacji z religii w dowolnym momencie roku szkolnego oraz o zakazie wymogu niezgodnej z art. 53 ust. 7 Konstytucji deklaracji o nieuczestniczeniu w tych zajęciach
- Zakaz organizowania przez szkołę publiczną wyjść na rekolekcje i msze oraz organizowania wydarzeń religijnych jak np. wizyta biskupa, apel z okazji Dni Papieskich, Bal Wszystkich Świętych
- Symbole religijne obecne w pomieszczeniach szkolnych wyłącznie podczas katechezy, w salach przeznaczonych wyłącznie do nauki religii
- Modlitwa wyłącznie na katechezie
- Rzetelna, oparta na wiedzy naukowej, edukacja seksualna na zajęciach Wychowania do Życia w Rodzinie

2. Na rzecz przestrzegania konstytucyjnej zasady bezstronności wyznaniowej i światopoglądowej władz publicznych:

- Rozwiązanie porozumień duszpasterskich i likwidacja etatów kapelanów w urzędach, instytucjach, służbach i przedsiębiorstwach państwowych, np. w Krajowej Administracji Skarbowej, Policji i Lasach Państwowych

- Przyjęcie zakazu symboliki i obrzędów religijnych podczas oficjalnych uroczystości i w obrębie instytucji, służb i urzędów państwowych
- Zmiana wzoru paszportu na taki, który szanuje osoby niewierzące

3. Na rzecz praw kobiet:

- Zlecenie Narodowemu Funduszowi Zdrowia zapisania w umowach ze świadczeniodawcami prowadzącymi oddziały ginekologiczno-położnicze obowiązku zapewnienia przez nich gotowości do realizacji wszystkich zakontraktowanych świadczeń medycznych, w tym zabiegu przerwania ciąży, co w praktyce miałoby wymusić na świadczeniodawcach zapewnienie pacjentkom stałego dostępu do personelu medycznego, który nie stosuje tzw. klauzuli sumienia
- Nałożenie przez NFZ na świadczeniodawców, z którymi ma podpisane umowy, obowiązku udzielania pacjentkom informacji o dostępności personelu medycznego, który nie stosuje tzw. klauzuli sumienia – pacjentki mają prawo wiedzieć, czy lekarz/lekarka stosuje tzw. klauzulę sumienia oraz prawo wyboru innego lekarza/innej lekarki.
- Nałożenie na NFZ obowiązku stałego monitoringu placówek medycznych w zakresie zapewnienia pacjentkom dostępu do świadczeń, które wbrew stanowisku Komitetu Bioetyki przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk nr 4/2013 z 12 listopada 2013 roku, nie są realizowane ze względu na religijne przekonania personelu medycznego (badania prenatalne, recepty na antykoncepcję, informacja o stanie zdrowia, orzeczenia medyczne)
- Identyfikacja przypadków niezgodnego z wytycznymi Komitetu Bioetyki przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk (stanowisko nr 4/2013 z 12 listopada 2013 roku) powoływania się na tzw. klauzulę sumienia przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych takich, jak wypisywanie recept na antykoncepcję, kierowanie na badania prenatalne, udzielanie informacji medycznej, czy wydawanie orzeczeń – na przykład poprzez ewaluację świadczeń post factum za pomocą kontaktu sms z pacjentkami
- Szczegółowe uregulowanie zasad obowiązujących osoby duchowne odwiedzające pacjentki na oddziałach ginekologiczno-położniczych – wizyty tych osób mogą się odbywać wyłącznie na wyraźne życzenie pacjentek i nie mogą naruszać praw innych pacjentek do poszanowania intymności, godności i prywatności.
- Nałożenie na wojewódzkich inspektorów farmaceutycznych obowiązku monitorowania, czy dostęp do antykoncepcji nie podlega nielegalnym ograniczeniom w aptekach – powoływanie się na tzw. klauzulę sumienia przez farmaceutów i pracowników aptek jest niezgodne z prawem
- Rozesłanie do wszystkich placówek medycznych objętych kontraktami z NFZ Stanowiska Komitetu Bioetyki przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk nr 4/2013 z 12 listopada 2013 roku w sprawie tzw. klauzuli sumienia, w którym podano, jakich świadczeń zdrowotnych wolno, a jakich nie wolno odmówić, ze względu na swoje przekonania religijne i moralne

4. Na rzecz praw społeczności LGBT+:

- Rządowy program edukacji antydyskryminacyjnej i równościowej
- Objęcie kontrolą MEN programów i podręczników oraz dokonanie ich weryfikacji w zakresie zgodności ich treści z powszechnie obowiązującym prawem i normami oraz standardami ochrony praw człowieka – np. program do religii „Życ aby wierzyć i kochać” dla szkół ponadgimnazjalnych zawiera treści znieważające osoby homoseksualne oraz kwestionuje wiedzę naukową na temat orientacji seksualnej, a podręcznik „Historia i Teraźniejszość” mówi o nieistniejącej „ideologii gender”, stawia rodziny zakładane przez osoby tej samej płci

w opozycji do „naturalnego związku mężczyzny i kobiety” i wskazuje, że „homoseksualizm to zjawisko podlegające terapii”

- Powierzenie Pełnomocnikowi Rządu do spraw Równego Traktowania zadania skonstruowania skutecznych procedur mających na celu uniemożliwienie w instytucjach publicznych praktyk, które dyskryminują osoby LGBT+ w imię religii, m.in. w celu osłabiania ich dostępu do opieki zdrowotnej, usług socjalnych, ochrony w miejscu pracy, edukacji itp.
5. Na rzecz ukarania sprawców ukrywania zbrodni pedofilskich w kościele i wyjaśnienia skali tego zjawiska:
- Uchylenie wydanej przez Prokuraturę Krajową w styczniu 2020 roku instrukcji, w której zniechęca się śledczych do żądania kościelnych dokumentów w sprawie pedofilii księży i wydanie nowej, w której się ich do tego zachęca
 - Zintensyfikowanie współpracy pomiędzy Państwową Komisją do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 (tzw. Komisją ds. pedofilii) a Ministerstwem Sprawiedliwości oraz Prokuraturą w zakresie wypracowania skutecznych procedur prawnego i psychologicznego wsparcia osób pokrzywdzonych w/w przestępstwami (do tych celów można np. użyć środków z Funduszu Sprawiedliwości)
6. Na rzecz wolności nauki i kultury:
- Wprowadzenie wyłącznie naukowych kryteriów i reguł oceny uczelni wyższych, czasopism naukowych i pracy badawczej pracowników nauki oraz wprowadzenie takiej formy kontroli społecznej, która uniemożliwi arbitralne, jednoosobowe łamanie tych reguł
 - Zatrzymanie religijnej cenzury przy udzielaniu dofinansowania twórcom i placówkom kultury - kryteriami oceny ich działalności powinna być wyłącznie wartość artystyczna i stosunek do ładu prawnego Rzeczypospolitej. Wolność artystyczna jest prawem zagwarantowanym Konstytucją i traktatami międzynarodowymi i musi być chroniona.
7. Na rzecz transparentności relacji z kościołami i związkami wyznaniowymi:
- Cyfryzacja i opublikowanie online wykazu zarejestrowanych w Polsce kościelnych osób prawnych, a docelowo utworzenie jednolitego, centralnego i dostępnego publicznie rejestru w obrębie Krajowego Rejestru Sądowego lub na wzór KRS
 - Zebranie i publikacja szczegółowych danych o wszystkich nieruchomościach Skarbu Państwa, które zostały przekazane po 1989 roku kościelnym osobom prawnym za darmo i z bonifikatami – m.in. w ramach postępowań rewindykacyjnych Komisji Majątkowych, w trybie art. 60 i 70a Ustawy o stosunku państwa do Kościoła katolickiego oraz adekwatnych przepisów ustaw regulujących stosunki z innymi kościołami. Dane te powinny być dostępne online, w formie centralnego wykazu
 - Uwzględnienie w corocznym raporcie Prezesa Prokuratury Generalnej o stanie mienia Skarbu Państwa szczegółowej informacji o gruntach nieodpłatnie przekazywanych kościołom i związkom wyznaniowym
 - Powołanie zespołu eksperckiego ds. ewaluacji stosunków prawnych z kościołami i związkami wyznaniowymi w latach 1989-2023, który w wyznaczonym czasie opracowałby raport nt. praktyki stosowania przez organy publiczne i stronę kościelną aktów prawnych regulujących te stosunki oraz przygotowałby zalecenia dotyczące zmian w obowiązujących ustawach oraz

umowach międzynarodowych, w tym zwłaszcza w Konkordacie między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską

Zgodnie z art. 25 Konstytucji, władze Rzeczypospolitej muszą zachować bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym. Zaś w świetle art. 10 ust. 1 ustawy z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, Rzeczpospolita Polska jest państwem świeckim, neutralnym w sprawach religii i przekonań. Władzom publicznym nie wolno więc angażować się w zaspokajanie roszczeń żadnego związku wyznaniowego, ani jego wyznawców. Nie mogą także narzucać całemu społeczeństwu wybranego systemu wartości, ani przyzwalać na utożsamianie polskości z jednym wyznaniem.

Władze Rzeczypospolitej łamią te zasady w wielu sferach życia publicznego. Tymczasem brak poszanowania wolności sumienia i różnorodności to drastyczne naruszenie praw człowieka i swobód zagwarantowanych w Konstytucji i traktatach międzynarodowych, w tym m.in. Karcie Praw Podstawowych UE.

Czas to zmienić. Czas, by Polska stała się przyjaznym domem dla nas wszystkich, czyli świeckim państwem.

Z wyrazami szacunku,

Stowarzyszenie Kongres Świeckości

oraz

Komitet Obrony Demokracji

*Fundacja na rzecz Humanizmu,
Racjonalizmu i Świeckości "Omnium"*

Ogólnopolski Strajk Kobiet

Fundacja Wolność od Religii

Akcja Demokracja

*Stowarzyszenie Wszechnicy Oświeceniowo-
Racjonalistycznej*

*Fundacja na Rzecz Kobiet i
Planowania Rodziny FEDERA*

Stowarzyszenie Koalicja Ateistyczna

Kampania Przeciw Homofobii

Polskie Stowarzyszenie Racjonalistów

Do wiadomości:

Międzyresortowy Zespół ds. Funduszu Kościelnego, Ministra Edukacji Narodowej, Ministra Zdrowia, Ministra Równości, Minister Sprawiedliwości, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Cyfryzacji

oraz:

Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni, Nowa Lewica, Lewica Razem, Unia Pracy, Polska Partia Socjalistyczna, Polska 2050, Polskie Stronnictwo Ludowe